

Tillsynskampanj 2005

Barnskyddande förslutning

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Dnr 2006-001201-206

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
1 Projektbeskrivning.....	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Syfte	2
1.3 Mål	2
1.4 Genomförande och metod	2
1.5 Avgränsning	3
1.6 Deltagare i projektet	3
2 Resultat.....	3
3 Slutsatser och åtgärder.....	4
Bilaga 1	5

Sammanfattning

En tillsynskampanj genomfördes under sommaren 2005. Sammanlagt besöktes 50 butiker. Syftet med kampanjen var att kontrollera att bestämmelserna om barnskyddande förslutning efterlevs och att kontrollera förvaringen av dessa produkter. Detta för att förhindra att människor, framförallt barn, kommer till skada.

Giftinformationscentralen får årligen in ca 15 000 samtal om misstänkta förgiftningstillstånd hos barn orsakade av kemikalier. Ca 1500 fall leder till att barn får uppsöka sjukhus. Hälften av dessa är orsakade av att barn fått i sig tändvätska eller någon frätande kemikalie.

I Kemikalieinspektionens föreskrifter finns bestämmelser om vilka egenskaper som gör att vissa produkter ska vara försedda med barnskyddande förslutning. Det finns också bestämmelser kring förvaringen av kemikalier.

I de 50 besökta butikerna hittade vi inte någon produkt där barnskyddande förslutning helt saknades. Hos sju bensinstationer och tre byggvaruhus fanns produkter där inte den barnskyddande förslutningen var aktiverad vid leverans. Leverantören av dessa produkter har kontaktats och Kemikalieinspektionen har informerats.

I många av de besökta butikerna gjordes anmärkningar vad gäller förvaringen. Ofta var orsaken att problemet inte uppmärksammats och handlarna uppgav redan vid inspektionstillfället att produkterna skulle flyttas.

Bemötandet från de butiker som inspekterades har över lag varit gott. En orsak har sannolikt varit att kampanjens syfte har varit lätt att förstå och de åtgärder som behövt vidtas inte varit svåra att genomföra.

1 Projektbeskrivning

1.1 Bakgrund

Giftinformationscentralen får årligen in ca 15 000 samtal om misstänkta förgiftningstillstånd hos barn orsakade av kemikalier. Ca 1500 fall leder till att barn får uppsöka sjukhus. Hälften av dessa är orsakade av att barn fått i sig tändvätska eller någon frätande kemikalie.

Kemikalier som innehåller petroleumdestillat, tex. tändvätska, kan orsaka kemisk lunginflammation vilket är ett mycket allvarligt sjukdomstillstånd. Kemikalier som är frätande ska också vara försedda med barnskyddande förslutning. De vanligaste frätande produkterna är de starkt basiska kemikalierna tex. kaustik soda som kan ge allvarlig skador på ögon och slemhinnor. Att dessa kemikalier är försedda med fungerande barnskyddande förslutningar är grundförutsättning för att förebygga skador.

I Kemikalieinspektionens föreskrifter finns bestämmelser om vilka egenskaper som gör att vissa produkter ska vara försedda med barnskyddande förslutning. Bestämmelserna gäller produkter som är märkta med farosymbolen andreskors och farobeteckningen hälsoskadlig med riskfrasen R65 "kan ge lungskador vid förtäring", tex. lacknaftabaserade tändvätskor. Produkter som är märkta med frätsymbol ska också ha barnskyddande förslutning, tex. kaustiksoda och andra starkt basiska kemikalier. Bestämmelserna gäller också produkter som är märkta med farosymbolen dödsfärd och starkt frätande produkter med riskfras R35 (natriumhydroxid och kaliumhydroxid undantaget). För att sälja sådana produkter krävs försäljningstillstånd från Länsstyrelsen och innebär att en rad ytterligare krav ställs. De får tex. inte förvaras på hyllor i butiken och bara säljas till privata köpare om de har tillstånd.

Det finns också bestämmelser kring förvaring av kemikalier. En barnskyddad förpackning ska fördröja öppnandet men den utgör ingen garanti för att ett barn inte får upp den. Dessutom förekommer det att tändvätska levereras med korkar som ej varit åtdragna vid leverans. Därför är det viktigt att produkterna förvaras så att barn inte når dem.

Den tillsynskampanj som genomfördes 2002 hos ca 100 detaljister som säljer färg, lim och lack visade att det fanns brister bla vad gäller produkter som skall vara försedda med barnskyddande förslutning. I flera fall fanns barnskyddande förslutning som inte fungerade tillfredställande.

Likande kampanjer har också genomförts på andra ställen i landet bla "kolla korken kampanjen" i Västra Götaland.

1.2 Syfte

Att kontrollera att bestämmelserna om barnskyddande förslutning efterlevs. Att kontrollera förvaringen av dessa produkter.

1.3 Mål

Att förhindra att människor, framförallt barn, kommer till skada till följd av att de fått i sig tändvätska.

1.4 Genomförande och metod

I Stockholm finns ett stort antal butiker som säljer dessa produkter varför ett urval av butiker gjordes.

Ett urval av livsmedelsbutiker, varuhus och bensinstationer gjordes. Några butiker från varje affärskedja besöktes. Bensinstationer som representerade olika bolag besöktes.

Barnskyddande förslutningar kontrollerades också i butiker där impregnerat virke såldes och i trädgårdsbutiker. I dessa butiker var dock det huvudsakliga syftet att kontrollera efterlevnaden

av andra delar av kemikalielagstiftningen. (se Tillsynsrapport "Försäljning av impregnerat virke" och Tillsynsrapport "Bekämpningsmedel")

Kampanjen genomfördes under försommaren/sommaren då det är säsong för försäljning av dessa produkter. Sammanlagt besöktes 50 butiker.

I butikerna kontrollerades också att de bekämpningsmedels som såldes var godkända för försäljningen och att produkter som salufördes som bekämpningsmedel var registrerade. (resultatet redovisas i Tillsynsrapport "Bekämpningsmedel")

Ett informationsbrev skickades ut. Till detta brev bifogades ett informationsmaterial där det framgick för vilka typer av produkter bestämmelserna om barnskyddande förslutning gäller. Vid inspektionen kontrollerades alla produkter som ska ha barnskyddande förslutningar. Vi kontrollerade också att dessa produkter förvarades så att inte barn skulle kunna nå dem.

Efter inspektionen skickades ett inspektionsprotokoll till varje besökt objekt.

Uppföljande inspektioner gjordes inte.

1.5 Avgränsning

Butiker som huvudsakligen säljer färg, lim och lack besöktes inte (tex färghandeln). Dessa butiker besökes vid kampanjen 2002 och säljer ett stort antal olika kemikalier. Vi kontrollerade bara de produkter som skulle ha barnskyddande förslutning. Felaktig märkning i övrigt kontrollerades inte.

1.6 Deltagare i projektet

Projektet har genomförts av Lena Engberg, Bertil Engdahl, Ronny Enmark, Lena Embertsén David Ryman och Fredrik Skaghammar avdelningen Plan och miljö, Miljöförvaltningen.

2 Resultat

I de 50 besökta butikerna hittade vi inte någon produkt där barnskyddande förslutning helt saknades. På de sju bensinstationer som besöktes fanns produkter där inte den barnskyddande förslutningen var aktiverad vid leverans. Detta gällde i huvudsak två bilvårdsprodukter i 0,3 l förpackning från Kemetyl. I tre byggvaruhus fanns produkter där inte de barnskyddande förslutningarna var aktiverade. I en butik fanns en äldre leverans av Kemetyls T-gul med ej aktiverade korkar. Samma produkt som levererats senare hade fungerande korkar. Av produkten Fixxa gul tändvätska, Grunda AB, hittades i en butik 13 flaskor varav 9 hade korkar som inte var aktiverade. I en annan butik hade tre olika frätande produkter också denna brist. Leverantören av dessa produkter har kontaktats och Kemikalieinspektionen har också informerats.

I många av de besökta butikerna gjordes anmärkningar vad gäller förvaringen. Både tändvätskor och andra petroleumprodukter och frätande produkter hade en olämplig placering, dvs de förvarades så lågt att små barn kan nå dem. I många butiker förvarades tändvätska i kartonger ute i butiken. En anledning till detta uppgavs vara att tändvätskor säljs som säsongsvara i större kvantiteter under grillsäsongen. I inspektionsprotokollet påpekades detta och handlaren uppmanades att förvara produkten så att den stod svåråtkomligt för barn. De flesta sa redan vid inspektionstillfället att de skulle flytta produkterna till en plats där de inte kan nås av små barn.

Lidel besöktes också med sålde inte denna typ av produkter. Inte heller bekämpningsmedel fanns i dessa butiker.

3 Slutsatser och åtgärder

Efterlevnaden av bestämmelserna kring barnskyddande förslutning har, sedan den förra tillsynskampanjen 2002, blivit bättre. Antalet produkter med brister vad gäller barnskyddande förslutning har minskat. Leverantörerna av kemikalierna har sannolikt blivit mera medvetna om bestämmelserna och många har tidigare också ålagts att betala miljöstraffavgift för denna typ av förseelse. Inspektionskampanjen 2002 omfattade delvis andra typer av butiker som hade ett större urval av produkter. Slutsatsen är ändå att leverantörerna har hörsammat tidigare påpekande både från Stockholms kommun och från andra kommuner. Kemikalieinspektionen har också genom inspektioner och informationsinsatser uppmärksammat tillverkare och leverantörer om problemet.

Det är i första hand tillverkare och leverantörer som har ansvaret för att produkten är korrekt märkt och har föreskriven barnskyddande förslutning. De som säljer dessa produkter i handeln måste kunna lita på att den som levererat produkten tagit sitt ansvar. Det finns dock ett ansvar även i detaljistledet. Även handlaren kan åläggas att betala miljöstraffavgift om en produkt saknar barnskyddande förslutning. Handlaren måste ha kunskap om vilka produkter som ska ha barnskyddande förslutning och rutiner för att kontrollera om korkarna fungerar. Tillsynen i detaljistled, med påpekanden både från tillsynsmyndigheter och handlare, ger också en återverkan på leverantörerna.

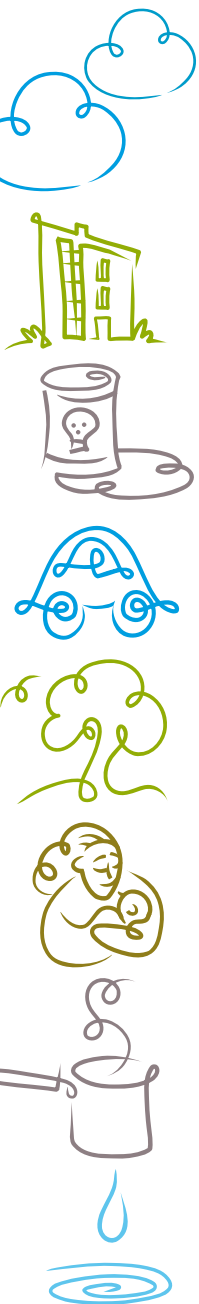
Vad gäller förvaringen i butiken har handlaren däremot full rådighet. Att vi fann brister i förvaringen berodde i många fall helt enkelt på att handlaren inte uppmärksammat problemet. I några fall var brist på utrymme också en orsak till den felaktiga förvaringen. Tillsynskampanjen har gjort att handlarna uppmärksammats på problemet.

Bemötandet från de butiker som inspekterades har över lag varit gott. En orsak har sannolikt varit att kampanjens syfte har varit lätt att förstå och de åtgärder som behövt vidtas inte varit svåra att genomföra.

Besökta objekt

Objekt	Adress	Barnskyddande förslutning saknas eller ej fungerande	Anmärkning förvaring
Plantagen Sverige AB	Åkeshovs gårdsväg		
Hortus AB	Perstorpsvägen 125		
Trädgårdshuset	Skarpnäcks gårdsv. 10		
Weibulls Citybutiken	Sveavägen 32		
ÖoB Överskottsbolaget	Skärholmsplan 1		
Clas Ohlson AB	Hamngatan 37		
BEA, ICA Kvantum	Handelsvägen 188		
ÖoB Överskottsbolaget	Jämtlandsgatan 153		X
ICA Supermarket Ringen	Götgatan 132		
ICA Supermarket Bromma	Spångavägen 166 172		
ICA Supermarket Södra st.	Rosenlundsgatan 48		
Vivo Skanstull	Ringvägen 100 B nb		X
Vivo Tensta	Tenstagången 7		
Netto	Magnus Ladulåsg. 3		
COOP Konsum	Hornsgatan 54		X
COOP Konsum	Odengatan 65		
COOP Konsum	Östgötagatan 71		X
Vivo Hornstull	Långholmsgatan 23		X
Högalidshallen	Hornsgatan 146 A-B		X
Hemköp	Vällingbyplan		X
Willys	Götgatan 79		
Willys	Karlbergsvägen 24		X
Clas Ohlson AB	Farsta Centrum		X
COOP Konsum	Farstaplan 21		X
Vivo Prisma mat	Skärholmsången 22		X
Hemköp	Storholmsg 15		X
Hemköp	Farsta torg 26-28		X
Hemköp	Gråhundsvägen 82		X
Statoil, Sköndal	Nynäsvägen	X	
Statoil, sjöstation	Sätra småbåtshamn	X	
Shell	Arenavägen 85	X	
Shell	Strandvägen	X	X

OKQ8	Arenavägen 86	X	X
OKQ8	Kontrollvägen 2	X	
Preem	Arenavägen 87	X	
Nordströms & Co Trävaror KB	Lövholmsvägen 11		
Nordströms & Co Trävaror KB	Båtklubbsvägen 5		
Bygghuset Roslagstull	Björnnäsvägen 23		X
Enskede trä byggvaror AB	Bärbogränd 3		
Beijer Byggmaterial Hässelby	Lövstavägen 70		X
Spånga Byggmarknad	Bromstensvägen 130	X	X
Karl Eksiöö	Karlsbodavägen 14-16	X	X
Faringe Byggnadsmaterial	Packstensgränd 25		
K-rauta	Karlsbodavägen 2	X	X
COOPx3	Ulvsundavägen 189A		X

DETTA ÄR EN RAPPORT från en tillsynskampanj där 50 butiker besökts. Syftet har varit var att kontrollera om bestämmelserna för barnskyddande förslutning efterlevs. Förvaringen av produkter har också kontrollerats. Detta för att förhindra att människor, framförallt barn, kommer till skada.

www.miljo.stockholm.se

MF 2006.03

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Tekniska nämndhuset, Box 8136, 104 20 Stockholm. Tel 08-508 28 800. Fax 08-508 28 808. www.miljo.stockholm.se